

Stigma

Ze zeggen weleens dat je van tatoeages spijt krijgt. Dat had koning Karel XIV Johan van Zweden vast ook. Niemand zag ooit zijn naakte bovenlijf, of zelfs zijn ontblote armen, tót hij in 1844 stierf. Toen snapten de artsen de heimelijkheid van de vorst.

Ik heb geen tatoeage, maar de echte helden van mijn leerlingen wel. Mede door de *showmanship* van profvoetballers en popsterren is in de 21ste eeuw de tattoo gemeengoed geworden. Dat is een opmerkelijke ontwikkeling, miljonairs met tatoeages, want tot niet heel lang geleden was de tattoo voorbehouden aan stoere rockers, motorbendes en kroegbazen. Aan tatoeages kleefde een wat onfris stigma.

Niettemin kwamen ze tot de opkomst van de christelijke kerk wijdverspreid voor. Ötzi, gevonden als ijsmummie, leefde vijfduizend jaar geleden: hij had maar liefst 59 lijntekeningen op zijn huid. Er zijn ook Egyptische en Germaanse mummies gevonden met inktdecoraties en veel niet-westerse beschavingen zoals de Maori kennen eeuwenoude tattoo-tradities.

Jelte Posthumus woont in Groningen en is daar docent geschiedenis op het Willem Lodewijk Gymnasium. Hij schrijft al jaren over het onderwijs. Daarnaast is hij radiopresentator voor Glasnost, een Gronings radioprogramma over kunst en cultuur. Ook is hij muzikant en film liefhebber.

De oude Grieken gebruikten niet toevalig het woord *stigma* (markering) voor tatoeage. Criminelen en slaven werden met onderhuidse inkt gemarkeerd ter onderscheid – vaak heel duidelijk, in het gezicht. Weglopen werd zo welhaast onmogelijk gemaakt.

In de vijfde eeuw werd koning Histiaeus van Miletus door de dominante Perzen gedwongen in een andere stad te verblijven. Hij zon op wraak, tatoeëerde een geheime boodschap op de kale schedel van een trouwe slaaf en stuurde die, toen zijn haar weer lang gegroeid was, naar zijn neef Aristagoras in Miletus. De slaaf werd geschoren, de boodschap gelezen en de Ionische opstand tegen de Perzen begon.

‘Mede door de showmanship van profvoetballers en popsterren is in de 21ste eeuw de tattoo gemeengoed geworden’

Tegengehouden door de christelijke kerk bleef de tattoo lang onfris – zeebonken, soldaten en criminelen droegen ze – tot in de negentiende eeuw plots de Europese elite ermee aan de haal ging. Zelfs binnen koninklijke families verschenen tatoeages op het lijf. Binnen de Russische tsarenfamilie was de tattoo populair – Nicolaas II was voorzien – maar ook de Engelse koningen Edward VII (Jeruzalemkruis) en zijn zoon George V (draak) lieten zich decoreren.

Ook koning Karel XIV Johan van Zweden had een tatoeage, maar niemand mocht die zien. Jean Bernadotte, zoals hij echt heette, was een Fransman. Hij had zich tijdens de Franse Revolutie als radicaal doen gelden, was opgeklommen tot een van de achttien maarschalken van Napoleon en werd uiteindelijk in 1818 onverwacht uitgenodigd plaats te nemen op de Zweedse troon. De huidige koningshuizen van Zweden, Noorwegen, Denemarken, België en Luxemburg stammen van hem af.

Toen de artsen hem na zijn dood van zijn bovenkleding ontdeden, ontdekten ze een tatoeage op zijn arm. Het was een Frygische hoed, met de tekst: ‘Dood aan alle koningen!’ ■

·VGN KLEIO

Hoofdredactie: Ben Vriesema | beninhaarlem@hotmail.com

Eindredactie: Patsboem! educatief, Martijn van Lieshout, Richard de Rooij | redactie@vgnkleio.nl

Redactie: Quinten Koster, Daan van Leeuwen, Lisa Oskamp, Daan Schuijt, Nicole van der Steen, Bart den Uyl, Hans Vermeer, Matthijs Wieldraaijer

Medewerkers: Jelte Posthumus, Ton van der Schans

Vormgeving: Bianca Emanuel Magazine Design

Redactieadres: Molenveldlaan 43, 6523 RJ Nijmegen

Druk: Drukkerij Ten Brink, Meppel | ISSN 0165-6449

Advertentie acquisitie: Susanne Elgershuizen, 06 - 137 601 25 | elgershuizen15@gmail.com

Kleiokrant: Kopij kunt u sturen naar: redactie@vgnkleio.nl.

Website: www.vgnkleio.nl

Social media: @gsonderwijs www.facebook.com/vgnkleio

Contributie: Lidmaatschap VGN € 80,- | Studenten € 50,-

Leden- en abonnementsadministratie: Lid worden of uw gegevens wijzigen? Stuur een mail naar: aanmelden@vgnkleio.nl.

Algemeen Bestuur VGN

Ton van der Schans, voorzitter, mediacontacten, pabocommissie
Maarten van Gils, secretaris, cie. didactiek
Maud Knook, penningmeester
Hellen Janssen, cie. havo/vwo, Euroclio
Gerard Rozing, cie. vmbo, cie. lerarenopleidingen
Steven Stegers, Euroclio, cie. wereldgeschiedenis
Pim Renou, ICT, communicatie, pr
Jos Niewold, cie. vmbo, PVVVO

Berichten voor het VGN-bestuur kunt u sturen naar: contact@vgnkleio.nl.